

- E S S A Y -

Rolmodellen verminderen ongelijkheid

Geen enkel land ter wereld heeft gendergelijkheid bereikt, aldus de actrice Emma Watson in haar speech voor de Verenigde Naties. Rolmodellen zijn een belangrijk instrument om dit wel te bereiken.

TEKST **ELINE BOS** | BEELD **ARJAAN HAMEL**

Als je zes jaar oude meisjes en jongens vraagt wat ze later willen worden, antwoorden velen hetzelfde: ze willen de wereld veroveren. Hun ouders, echter, hebben andere ideeën over wat hun dochters en zonen kunnen bereiken, zo blijkt uit een studie in India. Rond elfjarige leeftijd beginnen meisjes hun aspiraties naar beneden bij te stellen. Tegen de tijd dat ze vijftien zijn, hebben meisjes hun aspiraties bijgesteld naar het niveau dat hun ouders oorspronkelijk voor hen hadden, terwijl de aspiraties van de jongens de hele tijd constant zijn gebleven. Veel van deze meisjes in India stoppen eerder met school. Toen ik dit voor het eerst hoorde raakte mij dit diep. Waarom zou een zesjarige ooit zijn of haar dromen moeten bijstellen?

Rolmodellen zijn een belangrijk instrument om gendergelijkheid te bereiken, zowel in lage- als hoge-inkomenslanden. In Oxford heb ik een scriptie geschreven over het effect van vrouwelijke rolmodellen op onderwijs voor meisjes in India. Ik beschrijf mijn persoonlijke ervaring met een rolmodel in Oxford en twee studies die het effect van rolmodellen laten zien.

OXFORD

In Oxford dacht ik rond Kerst niet dat ik zou gaan slagen voor mijn master. De hoeveelheid werk was immens en ik had geen idee hoe ik het voor elkaar moest krijgen. Wat mij toen geholpen heeft is dat ik wist dat ik niet de enige was die zich zo had gevoeld. Mijn supervisor, die dezelfde master een paar jaar voor mij deed, had me verteld dat zij zich rond Kerst precies hetzelfde had gevoeld. Ik wist ook dat zij als een van de besten van haar jaar was geslaagd. Het feit dat dat mogelijk was heeft in mij het vuur ontbrand om het allerbeste te geven dat ik had. Ik geloofde dat als zij dat had gedaan, ik dat ook zou kunnen doen. Het mechanisme dat rolmodellen effectief maakt is identificatie, wat vertaald uit het Latijn vereenzelvigen betekent (*idem* 'gelijk', *facere* 'maken'). Je identificeren met iemand betekent dat jij jezelf niet als fundamenteel anders dan deze persoon beschouwt. Dat betekent dat als jouw rolmodel bepaalde barrières overwonnen heeft, jij gelooft dat dat ook voor jou mogelijk zal zijn.

**“ROLMODELLEN
GAAN TEGEN
DE STROOM IN”**

EFFECTIEVE INTERVENTIE

Studies bevestigen dat rolmodellen effectief zijn. Eén studie toonde foto's, video's of

Eline Bos

Eline Bos studeerde af met een M.Sc. in Ontwikkelingseconomie in Oxford. Daarvoor behaalde zij cum laude een M.A. in Economie in Edinburgh, waarvan een uitwisseling naar Vancouver onderdeel was. Ze heeft een stage gelopen bij FMO en begint binnenkort met werken bij de Boston Consulting Group (BCG).

ELINE BOS:
“ROLMODELLEN
ZIJN EFFECTIEF.”

spraakopnamen van vrouwen die succesvol zijn in bètavakken - een gebied dat traditioneel als door mannen gedomineerd wordt gezien - aan vrouwelijke studenten. Als gevolg hiervan gaven deze studentes aan hogere carrièreambities te hebben op dit gebied en deden zij beter hun best op de aan hen gegeven wiskundetest.

Een andere studie bekijkt wat de effecten zijn van vrouwelijke rolmodellen op onderwijs voor meisjes in India. In een bepaald gedeelte van India was een wet ingevoerd die ervoor zorgde dat één derde van de dorpen een vrouwelijke burgemeester moest hebben. Een groep onderzoekers uit Harvard heeft vervolgens bestudeerd wat de verschillen waren tussen de dorpen mét en zonder vrouwelijke burgemeester. Aan het begin van de ambtstermijn van deze burgemeesters waren deze dorpen vergelijkbaar. Vervolgens voerden de vrouwelijke burgemeesters geen ander beleid dan hun mannelijke collega's, maar ze waren wel een rolmodel in hun dorp. In de dorpen met een vrouwelijke burgemeester, namen de aspiraties van meisjes toe en gingen zij langer naar school. De onderzoekers concludeerden dat dit het gevolg was van de aanwezigheid van een rolmodel in hun dorp. Beide studies tonen aan dat rolmodellen tot significante en tastbare veranderingen kunnen leiden.

ROLMODELLEN IN DE FINANCIËLE SECTOR

Bij FMO heeft Marijn Wiersma in samenwerking met filmmaker Sigrid Deters recent een serie videoportretten van vrouwelijke rolmodellen gemaakt, om vrouwelijk leiderschap in de financiële sector te bevorderen. Margaret Chipunza is één van de vrouwen uit deze serie. Zij is op het moment CFO van een van de grootste financiële instellingen in Zimbabwe,

maar het was geen makkelijke weg voor haar om daar te komen. Als kind werd ze meerdere keren van school gestuurd omdat haar moeder het schoolgeld niet kon betalen maar uiteindelijk kreeg ze een beurs als *head girl* van haar school waardoor ze haar opleiding kon afmaken. “Een rolmodel zijn”, zegt zij, “gaat over tegen de stroom ingaan. Ik heb de uitdagingen doorstaan en sta nu sterk.”

Gulbahor Makhkamova is een ander rolmodel uit de serie. Zij is de CEO van het grootste microfinancieringsinstituut in Tajikistan. Toen Tajikistan net haar deuren opende voor het kapitalisme, zette zij een Women in Business Association op om vrouwelijk ondernemerschap te stimuleren. Om deze bedrijven te laten groeien was vermogen nodig, dus zette zij een microfinancieringsinstituut op, dat nu het grootste van het land is. Niet slecht voor iemand die geschiedenis heeft gestudeerd (een opleiding in finance volgde pas later). “Ik laat mij nooit tegenhouden door een gebrek aan kennis”, zegt Gulbahor.

Margaret en Gulbahor zijn voorbeelden van leiders die tegen de stroming in zijn gegaan en zo veel hebben bereikt. Daarmee zijn ze een rolmodel voor anderen.

Rolmodellen zijn een effectieve manier om ongelijkheid te verminderen. Elke organisatie die meer diversiteit wil creëren, doet er goed aan om rolmodellen als actief onderdeel in hun strategie op te nemen. Voor mij is het hebben van een rolmodel in Oxford doorslaggevend geweest. En mijn scriptie? Die is aan het einde van het jaar cum laude beoordeeld. ■

De video's van de vrouwelijke rolmodellen van FMO zijn te vinden op <https://www.femalerolemodels.info/>.